

การเปรียบเทียบการรับรู้รูปด้านหน้าอาคารต่างยุค ของอาคารชิโน-โปรตุกีส บน ถนนถลาง จังหวัดภูเก็ต Comparison of Perception of Façades of Sino-Portuguese Buildings in Difference Ages on Thalang Road, Phuket Province

อาภาภรณ์ วงศ์ลักษณพันธ์¹
Arphaphon Wonglaksanaphan

บทคัดย่อ

อาคารชิโน-โปรตุกีส ประเภทตึกแถวที่ตั้งอยู่บนถนนถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นอาคารที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ แต่ภายหลังอาคารเหล่านี้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปด้านหน้าอาคารไปจากเดิม ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการประเมินการรับรู้ของคนในท้องที่ เพื่อหาระดับที่ยังคงรับรู้รูปได้ว่าเป็นด้านหน้าอาคารชิโน-โปรตุกีส โดยใช้การเปรียบเทียบอาคารทั้ง 3 ยุค คือ อาคารที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีน ศิลปะนีโอคลาสสิก และศิลปะอาร์ต-เดโค การทดสอบใช้การลดองค์ประกอบลงทีละชั้น ซึ่งปรับการทดสอบจากแนวคิดของ Trace Measurement โดยแบ่งการรับรู้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับพื้นผิว (texture) ระดับองค์ประกอบ (ornament) และระดับรูปทรง (form) ผลที่ได้พบว่า หากลดทอนเพียงลดรายละเอียดลง จะทำให้รับรู้ได้ดีที่สุดในอาคารชิโน-โปรตุกีสที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีนและศิลปะนีโอคลาสสิก ส่วนอาคาร ชิโน-โปรตุกีสที่ได้รับอิทธิพลศิลปะอาร์ตเดโค มีการรับรู้รูปด้านหน้าอาคารได้มากที่สุด เมื่อลดทอนองค์ประกอบเพียง หลังคา กั้นสาด ลดลาย

1 สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Master of Architecture, Faculty of Architecture, Chiang Mai University :

ปูนปั้น และเสาประดับ นำไปสู่ข้อเสนอแนะในการใช้องค์ประกอบอาคารที่สอดคล้องกับระดับการรับรู้รูป
ด้านหน้าอาคาร ชิโน-โปรตุกีสทั้ง 3 ยุค

คำสำคัญ: การรับรู้ รูปด้านหน้าอาคาร องค์ประกอบอาคาร อาคารชิโน-โปรตุกีส

Abstract

This research aimed to study the façades of buildings in Sino-Portuguese styles on Thalang Road, Phuket Province. Sino-Portuguese buildings have identities and historical values that could be proposed into 3 periods, and each period had specific identities. However, some buildings component had changed overtime; others had totally changed their facades.

This research used the preference evaluation by local people's perception. The test was categorized into 3 levels of perception : texture, ornament, and form. The test used step-by-step deduction of components from a picture, composed of whole components, to ones that composed of forms. This technique was adapted from the concept of Trace Measurement.

The results showed that texture was the most evaluated. In conclusion, Sino-Portuguese influencing Chinese style and neoclassic style had better perception when deduction of components only stucco motifs. And Sino-Portuguese influencing art deco style had better perception when deduction of components: parapet, stucco motifs and column for decorate. This leads to recommendations and guidelines of what components should be contained and how to use it.

Keywords: Perception, Façade, Building Ornament, Sino-Portuguese Buildings

ที่มาและความสำคัญ

อาคารซิโน-โปรตุกีส ประเภตึกแถวที่อยู่ในย่านอนุรักษ์ของเทศบาลนครเมืองภูเก็ต มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และยังเป็นเสมือนหน้าต่างของเมืองซึ่งสามารถทำให้มองเห็นภาพรวมของพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงเมืองได้ง่าย สามารถแบ่งรูปแบบอาคารตามช่วงเวลาได้เป็น 3 ยุค คือ ช่วงยุคแรก พ.ศ. 2441-2443 เป็นอาคารที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีน ยุคที่สอง พ.ศ. 2444-2475 เป็นอาคารที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะนีโอคลาสสิก และยุคที่สาม พ.ศ. 2476-2499 เป็นอาคารที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอาร์ตเดโค อาคารบางหลังในปัจจุบันยังคงปรากฏรูปแบบและองค์ประกอบเดิมบางประการไว้ ขณะเดียวกัน อาคารบางหลังได้มีการเปลี่ยนแปลงร่วมกับยุคอื่นๆ แต่ลักษณะทางกายภาพของรูปร่างหน้าอาคารที่ปรากฏยังคงแสดงถึงความกลมกลืนของอาคารและเอกลักษณ์ของย่านได้อย่างงดงาม แต่หลัง พ.ศ. 2499 เป็นต้นมา การรับรู้ในบริบทของย่านที่เป็นที่ตั้งของกลุ่มอาคารซิโน-โปรตุกีสได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากอิทธิพลของความเป็นสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาท ทำให้การปรากฏของรูปร่างหน้าอาคารนั้นแตกต่างไปจากรูปแบบและลักษณะเดิมโดยสิ้นเชิง

การรับรู้ของคนในท้องที่มีต่อรูปร่างหน้าอาคารมีส่วนสำคัญในการประเมินและคัดกรองระดับที่สามารถลดทอนองค์ประกอบในระดับต่ำสุดและยังคงทำให้คนในท้องที่รับรู้ว่าเป็นอาคารซิโน-โปรตุกีสที่ตั้งอยู่บนถนนกลาง จังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ในการศึกษาได้แบ่งระดับการรับรู้ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับพื้นผิว (texture) ระดับองค์ประกอบ (ornament) และระดับรูปทรง (form) เป็นการมองรูปร่างหน้าอาคารในลักษณะองค์รวม นำไปสู่การหาระดับของส่วนย่อยอาคารที่คนรับรู้ได้ในแต่ละระดับการรับรู้โดยใช้แบบจำลองอาคารตามยุคที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีน นีโอคลาสสิก และอาร์ตเดโค ซึ่งมีระดับการลดทอนองค์ประกอบลงทีละขั้น โดยใช้วิธีการวัดร่องรอย (trace measure) จากภาพอาคารที่มีองค์ประกอบสมบูรณ์ไปสู่ภาพที่เหลือเพียงรูปทรงอาคาร เพื่อใช้ในการทดสอบการรับรู้จากคนในท้องที่

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า ผู้ทำแบบสอบถามรับรู้รูปร่างหน้าอาคารที่ค่อนข้างสมบูรณ์และเลือกประเมินที่ระดับต้น ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) และระดับองค์ประกอบอาคาร (ornament) ในช่วงแรก ผลที่ได้จากการรับรู้รูปร่างหน้าอาคารซิโน-โปรตุกีสของคนในท้องที่ นำไปสู่การหาลักษณะองค์ประกอบและเกิดเป็นข้อเสนอแนะในการใช้องค์ประกอบอาคารที่ควรปรากฏบนรูปร่างหน้าอาคารซิโน-โปรตุกีสที่ตั้งอยู่บนถนนกลางให้กลมกลืนกับอาคารเก่าที่มีคุณค่า

ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาจากทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ

1. กลุ่มอิทธิพล สัดส่วน และลักษณะองค์ประกอบอาคารซิโน-โปรตุกีส เพื่อให้เข้าใจที่มาและรูปแบบของอาคาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ปรากฏในอาคารทั้ง 3 ยุค คือ อาคารที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีน นีโอคลาสสิก และอาร์ตเดโค การศึกษาลักษณะสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมนั้น มีส่วนสำคัญในการหาจุดร่วมและลักษณะเด่น ทั้งในแง่ของที่มาของตัวอาคาร เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมแบบซิโน-โปรตุกีส องค์ประกอบที่ใช้ทั้งส่วนโครงสร้างและส่วนตกแต่ง มีทั้งที่ปรากฏร่วมกันในอาคารทุกยุคสมัย และที่ปรากฏเฉพาะในบาง

ยุค เพื่อนำไปสู่กระบวนการรับรู้ในอาคาร ชิโน-โปรตุกีส และเป็นที่ยอมรับเมื่อนำไปใช้ปรับปรุงตัวอาคารในย่านที่มีหน้าตาเปลี่ยนแปลงไปจากแบบดั้งเดิม โดยส่งผลให้ตัวอาคารมีความกลมกลืนกันทั้งอาคารใหม่และอาคารเก่า

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ เกิดจากแนวทางการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กลุ่มเกสตัลต์ (gestalt) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับการรับรู้ ว่า มนุษย์สามารถรับรู้สภาพแวดล้อมในภาพรวมมากกว่ารับรู้รายละเอียดที่เป็นส่วนปลีกย่อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้และพฤติกรรมภายในของคน (วิลลิสท์ ทรายางกูร, 2541) โดยง่ายที่สุด คือ การมอง โดยมีหลักการที่ว่าด้วยเรื่อง การจัดระเบียบของการรับรู้ (perception organization) ซึ่งทำให้คนสามารถรับรู้ได้ง่ายและเข้าใจตรงกัน และต่อเนื่องไปสู่การรู้ (cognition) ซึ่งต้องมีปัจจัยเสริมมาจากข้อมูลและความเข้าใจในอดีตของแต่ละบุคคล (วิลลิสท์ ทรายางกูร, 2554)

จากทฤษฎีการรับรู้ดังกล่าว จึงแบ่งรูปด้านหน้าอาคารออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับพื้นผิว (texture) ระดับองค์ประกอบ (ornament) และระดับรูปทรง (form) เพื่อใช้ในการศึกษาการรับรู้ส่วนย่อยของมนุษย์ที่มีผลต่อคร่อม โดยการแยกแยะและอธิบายความละเอียดขององค์ประกอบที่ซับซ้อนบนอาคารให้สอดคล้องกับการรับรู้ทางสายตาของมนุษย์ ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงพัฒนาการ องค์ประกอบ และระดับที่ส่งผลต่อการรับรู้ได้ (Malhis, S., 2003; Stamps, A. E., 1999)

การรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) มีความละเอียดขององค์ประกอบมากที่สุด วัตถุที่อยู่ในกลุ่มนี้เป็นรายละเอียดส่วนย่อยที่ใช้ประดับประดา ก่อให้เกิดความงามและความหมายเชิงสัญลักษณ์ จำพวก ลวดลาย ตกแต่ง พื้นผิวของวัสดุ ส่วนองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการใช้งานอาคาร ประเภท ประตู หน้าต่าง ช่องลม หรือช่องแสง จัดอยู่ในการรับรู้ระดับองค์ประกอบ (ornament) และในกลุ่มการรับรู้ระดับรูปทรง (form) เป็นองค์ประกอบส่วนโครงสร้าง ประกอบด้วย เสา คาน และหลังคา แต่ยังคงแสดงตำแหน่งของช่องเปิดและส่วนที่บิไว้ เนื่องจากสัดส่วนที่เกิดขึ้นสามารถบ่งบอกถึงรูปแบบอาคารได้เช่นกัน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกระบวนการศึกษา ในประเด็นวิธีการจัดการ กระบวนการและแนวคิดที่ใช้อันประกอบไปด้วย

3.1 ลักษณะหน้าตาอาคารชิโน-โปรตุกีสและอาคารประเภทตึกแถวที่ส่งผลในระดับเมือง เนื่องจากรูปลักษณ์ของอาคารตึกแถว เป็นสิ่งที่สามารถบ่งบอกถึงลักษณะความเป็นเมืองได้เป็นอย่างดี เพราะสามารถบ่งบอกถึงวัฒนธรรม อธิปไตยที่ได้รับมา รวมทั้งรสนิยมของผู้อยู่อาศัย จึงมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบตึกแถวประเภทอาคารชิโน-โปรตุกีส ที่ปรากฏในปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นไปในลักษณะการอนุรักษ์ และพัฒนาปรับปรุงอาคาร (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังภาควิชาการวางแผนภาคและผังเมือง, 2540; อันส์ เดทเลฟ คัมมัยเยอร์ และพรใจ ศิริรัตน์, 2527)

3.2 การปรากฏของรูปแบบกลุ่มอาคารชิโน-โปรตุกีสมีอิทธิพล รวมถึงปัจจัยต่างๆ มาจากการติดต่อค้าขายกันในละแวกประเทศใกล้เคียงและเกิดการแลกเปลี่ยนในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน และประเด็นในเรื่องการเข้ามาของชาวตะวันตก ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการส่งผ่านวัฒนธรรมรวมทั้งรูปแบบอิทธิพลที่ปรากฏบน

สถาปัตยกรรม (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544; กัธร กุลชล, 2550)

3.3 กระบวนการศึกษาการออกแบบสภาพแวดล้อมได้มาจากทฤษฎีการรับรู้และกรณีศึกษา ภายใต้แนวคิดเรื่องการแยกแยะและการจัดระเบียบของชุดข้อมูล นำมาใช้แบ่งการรับรู้ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับพื้นผิว (texture) ระดับองค์ประกอบ (ornament) และระดับรูปทรง (form) (Stamps, A. E., 1999; Malhis, S., 2003) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจได้ง่ายจึงใช้แบบจำลองที่ผ่านกระบวนการวัดร่องรอย (trace measure) (Sommer, R. & Sommer, B., 2002) และแทนค่าสัญลักษณ์ในเชิงสถาปัตยกรรม ด้วยวิธีแยกแยะองค์ประกอบและการจัดกลุ่ม มาใช้ในการศึกษาและสอบถามการรับรู้จากคนในท้องที่

จากกรณีศึกษาที่เมืองสิงคโปร์ เมืองเกียวโต เมืองเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก และเมืองแลนแคสเตอร์ พบว่า บทสรุปของงานวิจัยเหล่านั้นให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์รวมทั้งกลุ่มอาคารรูปแบบประเพณี โดยมีการเข้ามาจัดการกับอาคารเก่าในลักษณะของการอนุรักษ์และฟื้นฟูในลักษณะพัฒนา เพื่อให้สามารถตอบสนองการใช้งานในปัจจุบันได้ ส่วนในอาคารใหม่นั้นถูกควบคุมโดยข้อกำหนดและข้อบังคับต่างๆ ทั้งความสูง ระยะร่น รวมทั้งรูปแบบที่ปรากฏต้องมีลักษณะของสถาปัตยกรรมแบบเดิมผสมอยู่ด้วย เพื่อให้มีลักษณะเป็นไปในทิศทางเดียวกับกลุ่มอาคารเดิมที่ตั้งอยู่โดยรอบ และนำไปสู่การยอมรับจากคนในท้องที่ อีกทั้งยังมีการให้ความสำคัญกับมุมมองที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะมุมมองที่เกิดจากถนน ดังนั้นรูปด้านหน้าอาคารจึงมีส่วนสำคัญในการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งอาจมีระดับที่แตกต่างกัน แต่สามารถวัดและยืนยันระดับการรับรู้ได้ด้วยกระบวนการแยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูล

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ขั้นที่ 1: สํารวจข้อมูลทางกายภาพ

การสำรวจลักษณะทางกายภาพของอาคารบนถนนกลาง จังหวัดภูเก็ต โดยใช้ภาพถ่ายทำให้มีความเข้าใจในเรื่องลักษณะสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง ตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร รวมทั้งลักษณะลวดลาย องค์ประกอบ และรูปทรงของอาคารที่ปรากฏในรูปด้านหน้าอาคาร ความสัมพันธ์ของรูปด้านหน้าอาคารต่อการใช้งาน นำไปสู่การทำแผนที่แสดงที่ตั้งอาคาร รูปด้านหน้าอาคาร และยุคของอาคารที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ขั้นที่ 2: วิธีการแจกแจงองค์ประกอบ

ภาพถ่ายองค์ประกอบที่ปรากฏบนอาคารชิโน-โปรตุกีสที่ตั้งอยู่บนถนนกลางทั้ง 3 ยุค คือ อาคารชิโน-โปรตุกีสที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีน นิโอคลาสสิก และอาร์ต-เดโค นำไปสู่การตีความและหาลักษณะประกอบที่มีการใช้ในลักษณะซ้ำกัน เพื่อจัดกลุ่มองค์ประกอบให้ถูกต้องตามยุคของอาคารและแบ่งองค์ประกอบอาคารให้สัมพันธ์กับระดับการรับรู้ โดยใช้ระบบสัญลักษณ์มาช่วยในการจัดการข้อมูล เพื่อนำไปใช้ทำสมุดภาพในการสอบถามคนในท้องที่

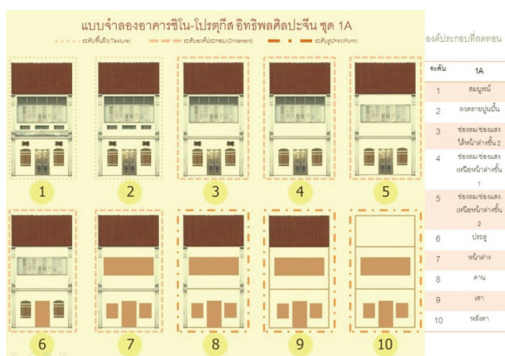
ขั้นที่ 3: การออกแบบวิธีการศึกษา

กระบวนการนี้ได้นำหลักการเรื่องวิธีวัดร่องรอย (trace measure) มาใช้ในการลดทอนองค์ประกอบอาคารลงจากอาคารที่มีความสมบูรณ์ขององค์ประกอบมากที่สุด ซึ่งอยู่ในการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) ไปสู่องค์ประกอบที่น้อยลง ในระดับการรับรู้ระดับองค์ประกอบ (ornament) และในระดับการรับรู้ระดับรูปทรง (form) ตามลำดับ มาแบ่งรายละเอียดขององค์ประกอบอาคารที่ปรากฏในแต่ละระดับการรับรู้ นำไปสู่การจัดเตรียมเครื่องมือประกอบการทำแบบสอบถาม ประกอบด้วย ชุดสมุดภาพและแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการสอบถามคนในท้องที่ เกี่ยวกับระดับการรับรู้รูปด้านหน้าอาคารชิโน-โปรตุกีส และองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความกลมกลืนในแต่ละยุคสมัยของอาคาร

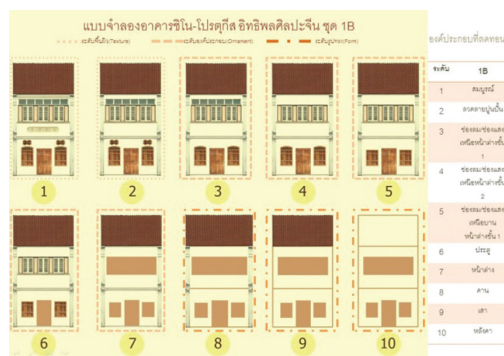
ก. ชุดสมุดภาพ

เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้จัดทำชุดรูปภาพอาคารชิโน-โปรตุกีสเป็นภาพสี ขนาดกว้าง 9.5 เซนติเมตร ยาว 13.5 เซนติเมตร โดยแต่ละชุดจะเริ่มจากรูปด้านหน้าอาคารที่มีความสมบูรณ์ แล้วจึงลดทอนองค์ประกอบอาคารตามลำดับความสำคัญจากน้อยไปมาก และตามระดับการรับรู้ คือ ระดับพื้นผิว (texture) ระดับองค์ประกอบ (ornament) และระดับรูปทรง (form) โดยองค์ประกอบที่ลดทอนลงเกิดจากการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นองค์ประกอบบนรูปด้านหน้าอาคารชิโน-โปรตุกีสใน

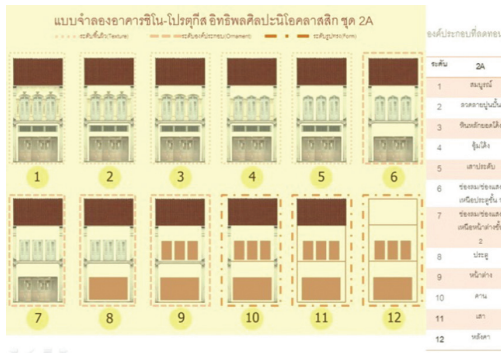
แต่ละยุคชุดสมุดภาพแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ รหัส 1 เป็นกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีน มีทั้งสิ้น 2 ชุด คือ ชุด 1A (ภาพ 1) และชุด 1B (ภาพ 2) แบ่งเป็น 10 ระดับ ส่วนรหัส 2 เป็นกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลศิลปะนีโอคลาสสิก มีทั้งสิ้น 2 ชุด คือ ชุด 2A (ภาพ 3) และชุด 2B (ภาพ 4) แบ่งเป็น 12 ระดับ และรหัส 3 เป็นกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลศิลปะนีโอคลาสสิก มีทั้งสิ้น 3 ชุด คือ ชุด 3A (ภาพ 5), 3B (ภาพ 6) และชุด 3C (ภาพ 7) ภาพในแต่ละชุดมีจำนวนไม่เท่ากันด้วย เนื่องจากอาคารในแต่ละยุคใช้องค์ประกอบที่แตกต่างกัน บางองค์ประกอบไม่ปรากฏในอาคารยุคอื่น และในอาคารยุคเดียวกันก็มีรูปแบบอาคารที่แตกต่างกันตามจำนวนชุดสมุดภาพที่ผู้วิจัยได้ทำขึ้น โดยผู้ตอบแบบสอบถามต้องเปิดสมุดภาพรวมทั้งสิ้น 7 ชุด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครบถ้วน

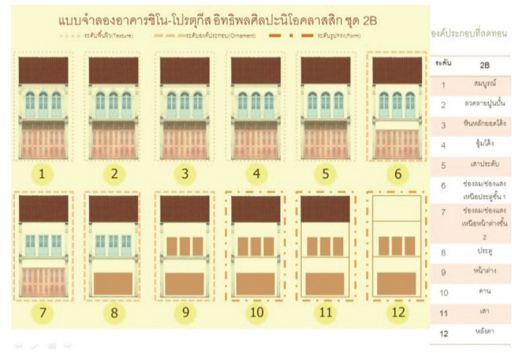
ภาพ 1 ชุดภาพ 1A

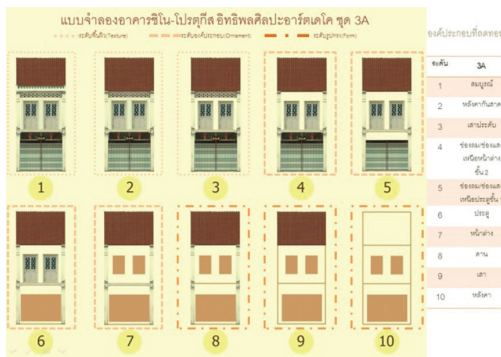
ภาพ 2 ชุดภาพ 1B

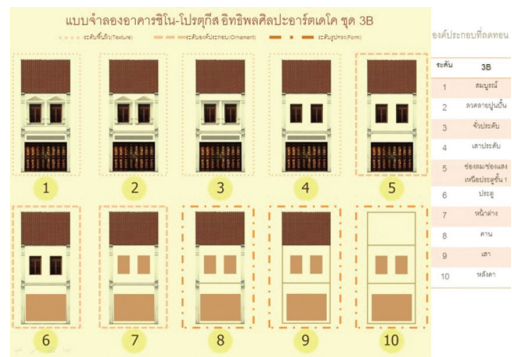
ภาพ 3 ชุดภาพ 2A

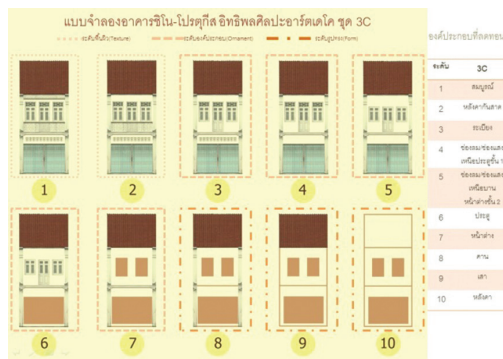
ภาพ 4 ชุดภาพ 2B

ภาพ 5 ชุดภาพ 3A

ภาพ 6 ชุดภาพ 3B

ภาพ 7 ชุดภาพ 3C

ข. การจัดทำแบบสอบถาม

ในชุดแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นคำถามทั่วไป คือ เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม และตัวแปรที่อาจส่งผลต่อการรับรู้ด้านหน้าอาคาร คือ อายุ ถิ่นกำเนิด และระดับการศึกษา ส่วนหลังของแบบสอบถามเป็นช่องตารางสำหรับใส่เครื่องหมาย (/) เพื่อใช้บันทึกระดับประเมินการรับรู้ด้านหน้าอาคารของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการทำแบบสอบถามผู้วิจัยเป็นผู้อธิบายวัตถุประสงค์ วิธีการทำแบบสอบถาม และ

บันทึกผลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รหัสที่ใช้บันทึกผลการประเมินอยู่หลังทุกภาพในชุดสมุดภาพ เพื่อป้องกันอคติในการเลือกระดับประเมิน ลำดับรหัสที่ใช้เรียงตามชุดรูปภาพ และระดับประเมิน

ขั้นที่ 4: การเก็บข้อมูล

ในการสำรวจได้มีการใช้แบบสอบถาม โดยได้กำหนดให้มีการกระจายตัวในการเก็บแบบสอบถาม ไปยังสถานที่ต่างๆ ซึ่งมีคนในท้องถิ่นอาศัย และมีความคุ้นเคยกับกับสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส ภายในตัวเมืองภูเก็ต

วิธีการเก็บข้อมูลประกอบด้วย การเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำแบบสำรวจนี้ต้องอยู่ในเกณฑ์ 2 ประเด็น คือ ผู้ตอบแบบสอบถามต้องเป็นคนในท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง คนที่เกิดและเติบโตมาในจังหวัดภูเก็ต และคนที่เกิดที่ภูมิภาคอื่น แต่ได้ย้ายมาอยู่ในจังหวัดภูเก็ตมากกว่า 1 ปี ทั้งนี้เพื่อให้ผลที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ในประเด็นเรื่องการสอบถามจากคนในท้องถิ่น และมีแนวโน้มที่จะอยู่อาศัยต่อไป และต้องมีอายุมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป เนื่องจากมีข้อมูลพื้นฐานและความเข้าใจในอดีตเกี่ยวกับอาคารชิโน-โปรตุกีส เพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำแบบสอบถามได้ง่าย โดยผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 400 ชุด ซึ่งได้มาจากการคำนวณจากจำนวนประชากรที่อาศัยในจังหวัดภูเก็ต

ขั้นตอนในการทำแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ควบคุมทุกขั้นตอนในกระบวนการสอบถาม ตั้งแต่อธิบายวัตถุประสงค์ของงานวิจัย วิธีการใช้สมุดภาพและตอบแบบสอบถาม และการบันทึกผล ผู้ตอบแบบสอบถามเพียงแต่ดูชุดรูปภาพทั้ง 7 ชุด โดยเริ่มดูจากรูปภาพในระดับที่ 1 ซึ่งมีความสมบูรณ์ขององค์ประกอบอาคารมากที่สุด และดูรูปต่อไปจนกระทั่งผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นอาคารชิโน-โปรตุกีส จึงให้หยุดที่รูปนั้นทันที ในที่นี้เรียกว่า ระดับที่เลือกประเมิน ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลที่ออกมามีความชัดเจนและมีรูปแบบเดียวกัน

ผลที่ได้จากการประเมิน คือ ระดับที่คนในท้องถิ่นไม่สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นรูปด้านหน้าของอาคารชิโน-โปรตุกีส เนื่องจากองค์ประกอบบนรูปด้านหน้าอาคารถูกลดทอนลง ในการวิเคราะห์จึงต้องนำผลที่ได้มาตีความ เพื่อหาระดับการลดทอนองค์ประกอบที่ยังคงทำให้คนในท้องถิ่นรับรู้ได้ว่าเป็นอาคารชิโน-โปรตุกีสที่ตั้งอยู่บนถนนกลาง จังหวัดภูเก็ต โดยแบ่งผลที่ได้ออกเป็น 3 ระดับ คือ รับรู้ได้มากที่สุด ยังคงรับรู้ได้ และรับรู้ได้น้อยหรือไม่สามารถรับรู้เลย เพื่อให้องค์ประกอบที่ใช้สัมพันธ์กับระดับในการรับรู้ของคนในท้องถิ่นที่เหมาะสมกับยุคอาคารทั้ง 3 ยุค เครื่องมือที่นำมาใช้ในการบันทึกและแยกข้อมูล คือ โปรแกรม SPSS และ Microsoft Office Excel

ผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา

การเปรียบเทียบระดับการรับรู้อาคารในแต่ละยุค ประกอบด้วย อาคารชิโน-โปรตุกีส ที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีน ศิลปะนีโอคลาสสิก และศิลปะอาร์ตเดโค ซึ่งนำไปสู่การหาข้อสรุปในเรื่ององค์ประกอบอาคารที่ทำให้เป็นที่รับรู้ของคนในท้องถิ่น องค์ประกอบที่ใช้ร่วมกันทั้ง 3 ยุค โดยมากมีความคล้ายคลึงกันขององค์ประกอบที่ใช้ เป็นส่วนของลักษณะโครงสร้างและการใช้งานอาคารที่อยู่ในยุคเดียวกัน มีความแตกต่างกันเล็กน้อยในประเด็นรูปร่างขององค์ประกอบและวัสดุที่ใช้ ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดถูกจัดอยู่ในกลุ่มการรับรู้ระดับ

พื้นผิว (texture) การรับรู้ระดับองค์ประกอบอาคาร (ornament) และการรับรู้ระดับรูปทรงอาคาร (form) สิ่งเหล่านี้มีส่วนอย่างมากในการรับรู้และแยกแยะรูปด้านหน้าอาคารซิโน-โปรตุกีส

การเปรียบเทียบระดับการรับรู้รูปด้านหน้าอาคารที่อยู่ในช่วงยุคเดียวกัน นำไปสู่การหาระดับและองค์ประกอบที่ควรปรากฏอยู่บนรูปด้านหน้าอาคาร เพื่อใช้พัฒนาเป็นแนวทางเสนอแนะการใช้องค์ประกอบอาคารให้เกิดความกลมกลืนกับอาคารตึกแถวที่มีอยู่เดิม

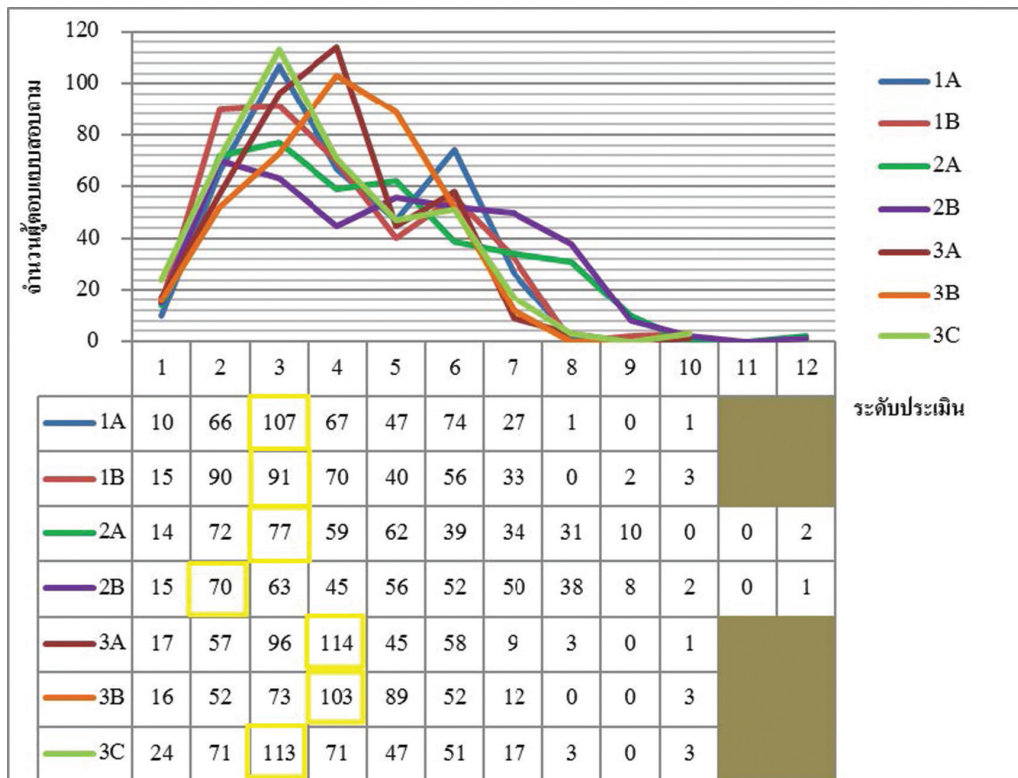
เมื่อนำข้อมูลทั้งหมดจากการทำแบบสอบถามประเมินรูปด้านหน้าอาคารทั้งหมดมารวมกัน เกิดเป็นกราฟตามภาพ 8 สังเกตได้ว่า เส้นกราฟที่ปรากฏเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน คือ มียอดความถี่สูงขึ้น 2 ช่วง ยกเว้นชุด 3B มียอดความถี่สูงขึ้นเพียงช่วงเดียว

กรณีที่มีการประเมินเกิดความถี่ขึ้น 2 ช่วง เนื่องจากการลดทอนองค์ประกอบในชุดรูปภาพสร้างการรับรู้ที่แตกต่างจากประสบการณ์ที่บุคคลได้เคยรับรู้มา จึงเลือกประเมินในชุดรูปภาพที่ก่อให้เกิดความไม่คุ้นเคย สังเกตได้ว่าในช่วงความถี่แรก องค์ประกอบที่ถูกลดทอนนั้นมีความสำคัญในแง่องค์ประกอบที่ควรปรากฏในรูปด้าน ได้แก่ ช่องลมหรือช่องแสงใต้หน้าต่างชั้น 2 และระเบียง รวมทั้งมีความสำคัญในแง่การแสดงเอกลักษณ์ของอาคารซิโน-โปรตุกีสที่ได้รับอิทธิพลของศิลปะที่แตกต่างกัน ได้แก่ หินหลักยอดโค้ง ลวดลายปูนปั้น เสาประดับ ส่วนในช่วงความถี่หลัง รูปที่นำมาใช้มีความแตกต่างจากรูปก่อนหน้าอย่างชัดเจน จนทำให้บุคคลรับรู้ได้ถึงองค์ประกอบที่ถูกลดทอนลงและเลือกประเมินในช่วงความถี่หลัง ประกอบกับองค์ประกอบที่ถูกลดทอนล้วนมีความสำคัญในแง่การใช้งานที่ควรปรากฏในรูปด้านหน้าอาคาร ได้แก่ ประตู และช่องลมหรือช่องแสงเหนือประตูชั้น 1 ส่งผลให้รูปภาพนั้นไม่สามารถสื่อถึงการใช้งานอาคารได้

ในกรณีที่เกิดความถี่ขึ้นเพียงช่วงเดียว เนื่องจากการลดทอนองค์ประกอบในชุดรูปภาพสร้างการรับรู้ที่แตกต่างจากประสบการณ์ที่บุคคลได้เคยรับรู้มาอย่างชัดเจน จึงหยุดอยู่ที่ระดับการประเมินในตำแหน่งนั้น จากผลการสอบถาม พบว่ามีเพียงระดับ 4 ของชุด 3B เท่านั้นที่เกิดลักษณะดังกล่าว องค์ประกอบที่ลดทอนคือ ช่องลมหรือช่องแสงเหนือประตูชั้น 1 ประกอบกับในระดับ 4 ของชุด 3B มีการลดทอนองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นความแตกต่างกับระดับก่อนหน้าอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงทำให้คนในท้องที่เกิดความรู้สึกไม่คุ้นเคยกับรูปด้านหน้าอาคารที่มีการลดทอนองค์ประกอบเหล่านี้ ส่งผลให้เลือกประเมินที่ระดับดังกล่าว

ระดับที่คนในท้องที่เลือกประเมินนั้น จัดอยู่ในกลุ่มการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) ร้อยละ 28.57 (ที่ระดับประเมิน 2 และระดับ 3) และระดับองค์ประกอบ (ornament) ร้อยละ 71.43 (ที่ระดับประเมิน 3 และระดับ 4) โดยระดับประเมินเป็นระดับที่คนในท้องที่ไม่สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นอาคารซิโน-โปรตุกีสที่ตั้งอยู่บนถนนกลาง

เมื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ พบว่าคนในท้องที่จะยังคงรับรู้รูปด้านหน้าอาคาร เมื่ออยู่ในการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) อยู่ในช่วงระดับประเมิน 1 ถึงระดับประเมินที่ 3 คือ ระดับก่อนช่วงความถี่แรก 1 ชั้น ถึงกระนั้นหลังระดับประเมินที่ 3 คนในท้องที่ยังคงรับรู้ได้ว่าเป็นอาคารซิโน-โปรตุกีสแต่ลดลงตามลำดับไปจนกระทั่งไม่สามารถรับรู้ได้เลย คล้อยตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้รูปด้านหน้าอาคารที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และเลือกประเมินที่ระดับต้น ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) และระดับองค์ประกอบอาคาร (ornament) ซึ่งบ่งชี้ถึงความเป็นอาคารซิโน-โปรตุกีสได้ชัดเจน จึงทำให้ได้คนรับรู้ได้ง่ายกว่าอาคารที่มีการลดทอนองค์ประกอบจนไม่เหลือเค้าโครงเดิม

ภาพ 8 แสดงผลของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละระดับการลดทอนของชุดสมุดภาพ

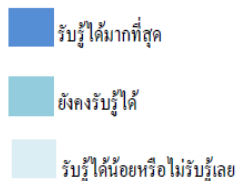
ข้อเสนอแนะ

คนในท้องที่ต่างรับรู้รูปด้านหน้าอาคารทั้ง 3 ยุคมากที่สุดในการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) การรับรู้รูปด้านหน้าลดลงในการรับรู้ระดับองค์ประกอบ (ornament) และการรับรู้ระดับรูปทรง (form) ตามลำดับ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะในการใช้อาคารที่สัมพันธ์กับระดับการรับรู้รูปด้านหน้าอาคารชิโน-โปรตุกีสในแต่ละยุคดังนี้

เมื่อรูปด้านหน้าอาคารชิโน-โปรตุกีสที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีน มีการลดทอนองค์ประกอบในส่วนพื้นฐานการรับรู้ระดับรูปทรง (form) ซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนโครงสร้างและส่วนการใช้งาน ประกอบด้วย ประตู หน้าต่าง คาน เสา และหลังคา จะทำให้รับรู้ถึงอาคารชิโน-โปรตุกีสได้น้อยหรือไม่สามารถรับรู้ได้เลย หากองค์ประกอบที่ลดทอนอยู่ในการรับรู้ระดับองค์ประกอบ (ornament) ในช่วงต้นของระดับประเมิน ได้แก่ ช่องลม หรือช่องแสงได้หน้าต่างชั้น 2 ช่องลมหรือช่องแสงเหนือหน้าต่างชั้น 2 และชั้น 1 รวมถึงช่องลมหรือช่องแสงเหนือบานหน้าต่างชั้น 1 จะทำให้คนในท้องที่ยังคงรับรู้ได้ว่าเป็นอาคารชิโน-โปรตุกีส และเมื่อลดทอนองค์ประกอบที่อยู่ในการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) เพียงแค่ ลวดลายปูนปั้นทั้งแบบนูนต่ำและแบบลอยตัว จะยิ่งส่งเสริมให้คนรับรู้ได้ว่าเป็นอาคารชิโน-โปรตุกีส อย่างชัดเจน ตามตาราง 1

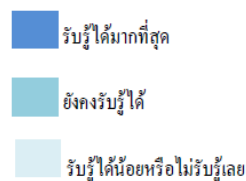
ตาราง 1 ระดับการรับรู้องค์ประกอบอาคารที่ได้รับอิทธิพล
ศิลปะจีน

ระดับการรับรู้	ระดับประเมิน	องค์ประกอบอาคารที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีน	
		1A	1B
พื้นผิว (Texture)	1	สมบูรณ์	สมบูรณ์
	2	ลวดลายปูนปั้น	ลวดลายปูนปั้น
องค์ประกอบ (Ornament)	3	ช่องลม/ช่องแสงใต้ หน้าต่างชั้น 2	ช่องลม/ช่องแสงเหนือ หน้าต่างชั้น 1
	4	ช่องลม/ช่องแสงเหนือ หน้าต่างชั้น 1	ช่องลม/ช่องแสงเหนือ หน้าต่างชั้น 2
	5	ช่องลม/ช่องแสงเหนือ หน้าต่างชั้น 2	ช่องลม/ช่องแสงเหนือบาน หน้าต่างชั้น 1
	6	ประตู	ประตู
	7	หน้าต่าง	หน้าต่าง
	8	คาน	คาน
รูปทรง (Form)	9	เสา	เสา
	10	หลังคา	หลังคา

ตาราง 2 ระดับการรับรู้องค์ประกอบอาคารที่ได้รับอิทธิพล
ศิลปะนีโอคลาสสิก

ระดับการรับรู้	ระดับประเมิน	องค์ประกอบอาคารที่ได้รับอิทธิพลศิลปะนีโอคลาสสิก	
		2A	2B
พื้นผิว (Texture)	1	สมบูรณ์	สมบูรณ์
	2	ลวดลายปูนปั้น	ลวดลายปูนปั้น
	3	หินหลักยอดโค้ง	หินหลักยอดโค้ง
	4	ซุ้มโค้ง	ซุ้มโค้ง
	5	เสาประดับ	เสาประดับ
องค์ประกอบ (Ornament)	6	ช่องลม/ช่องแสงเหนือประตูชั้น 1	ช่องลม/ช่องแสงเหนือประตูชั้น 1
	7	ช่องลม/ช่องแสงเหนือหน้าต่างชั้น 2	ช่องลม/ช่องแสงเหนือหน้าต่างชั้น 2
	8	ประตู	ประตู
	9	หน้าต่าง	หน้าต่าง
รูปทรง (Form)	10	คาน	คาน
	11	เสา	เสา
	12	หลังคา	หลังคา

เมื่อลดทอนองค์ประกอบบนรูปด้านหน้าอาคารซิโน-โปรตุกีสที่ได้รับอิทธิพลศิลปะนีโอคลาสสิก ในขั้นพื้นฐานซึ่งอยู่ในการรับรู้ระดับรูปทรง (form) การรับรู้ระดับองค์ประกอบ (ornament) และการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) ช่วงปลายของระดับประเมิน ประกอบด้วย เสาประดับ ช่องลมหรือช่องแสงเหนือประตูชั้น 1 ช่องลมหรือช่องแสงเหนือหน้าต่างชั้น 2 ประตู หน้าต่าง คาน เสา และหลังคา ช่วยให้ผู้รับรู้ได้ว่าเป็นรูปด้านหน้าของอาคาร หากมีการลดทอนองค์ประกอบ อันได้แก่ หินหลักยอดโค้ง และซุ้มโค้ง ซึ่งอยู่ในช่วงการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) จะทำให้คนยังคงรับรู้ได้ว่าเป็นอาคารซิโน-โปรตุกีส และหากรูปด้านหน้า

อาคารสมบูรณ์ โดยเพิ่มองค์ประกอบ ลวดลายปูนปั้น จะทำให้คนในท้องที่รับรู้ได้ชัดเจนที่สุดว่าเป็นอาคารชิโน-โปรตุกีสที่ได้รับอิทธิพลศิลปะนีโอคลาสสิก ตามตารางที่ 2

ตาราง 3 ระดับการรับรู้องค์ประกอบอาคารที่ได้รับอิทธิพลศิลปะอาร์ตเดโค

ระดับการรับรู้	ระดับประเมิน	องค์ประกอบ	ระดับการรับรู้	ระดับประเมิน	องค์ประกอบ	ระดับการรับรู้	ระดับประเมิน	องค์ประกอบ
		3A			3B			3C
พื้นผิว (Texture)	1	สมบูรณ์	พื้นผิว (Texture)	1	สมบูรณ์	พื้นผิว (Texture)	1	สมบูรณ์
	2	หลังคาแกนสาด		2	ลวดลายปูนปั้น		2	หลังคาแกนสาด
	3	เสาประดับ		3	จั่วประดับ	องค์ประกอบ (Ornament)	3	ระเบียง
องค์ประกอบ (Ornament)	4	ช่องลม/ช่องแสงเหนือหน้าต่างชั้น 2	องค์ประกอบ (Ornament)	4	เสาประดับ		4	ช่องลม/ช่องแสงเหนือประตูชั้น 1
	5	ช่องลม/ช่องแสงเหนือประตูชั้น 1		5	ช่องลม/ช่องแสงเหนือประตูชั้น 1		5	ช่องลม/ช่องแสงเหนือบานหน้าต่างชั้น 2
	6	ประตูหน้าต่าง		6	ประตูหน้าต่าง		6	ประตูหน้าต่าง
	7			7			7	
รูปทรง (Form)	8	คาน	รูปทรง (Form)	8	คาน	รูปทรง (Form)	8	คาน
	9	เสา		9	เสา		9	เสา
	10	หลังคา		10	หลังคา		10	หลังคา

รับรู้ได้มากที่สุด

ยังคงรับรู้ได้

รับรู้ได้น้อยหรือไม่รับรู้เลย

ในยุคที่ 3 เกิดอาคารชิโน-โปรตุกีสที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอาร์ตเดโค ที่แตกต่างกัน 3 แบบ โดยรูปแบบที่ 1 (ชุด 3A) หากลดทอนองค์ประกอบพื้นฐานถึงการรับรู้ระดับรูปทรง (form) และระดับองค์ประกอบ (ornament) ตอนปลายของระดับประเมิน ได้แก่ ประตู หน้าต่าง คาน เสา และหลังคา จะทำให้ไม่สามารถสื่อสารให้คนรับรู้ได้ว่าเป็นรูปด้านหน้าอาคารชิโน-โปรตุกีส หากมีการลดทอนองค์ประกอบ ช่องลมหรือช่องแสงเหนือหน้าต่างชั้น 2 และช่องลมหรือช่องแสงเหนือประตูชั้น 1 ซึ่งอยู่ในการรับรู้ระดับองค์ประกอบ (ornament) จะทำให้คนในท้องที่รับรู้รูปด้านหน้าได้มากขึ้น และหากต้องการให้คนรับรู้ได้ว่าเป็นอาคารชิโน-โปรตุกีสอย่างชัดเจน ไม่ควรลดทอนองค์ประกอบถึงการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) คือ หลังคาแกนสาดและเสาประดับ สำหรับอาคารในรูปแบบที่ 2 (ชุด 3B) คนในท้องที่ที่จะรับรู้รูปด้านหน้าอาคารได้จากองค์ประกอบที่อยู่ในการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) ช่วงปลายของระดับประเมิน ระดับองค์ประกอบ (ornament) และระดับรูปทรง (form) ซึ่งการรับรู้จะลดลงตามลำดับองค์ประกอบ ดังนี้ เสาประดับ ช่องลมหรือช่องแสงเหนือประตูชั้น 1 ประตู หน้าต่าง คาน เสา และหลังคา แต่หากเกิดการลดทอนเพียง ลวดลายปูนปั้น และเสาประดับ จะยังคงทำให้คนในท้องที่รับรู้ได้อย่างชัดเจนว่าเป็นอาคารชิโน-โปรตุกีส และในอาคารรูปแบบที่ 3 (ชุด 3C) ไม่

ควรลดทอนองค์ประกอบในการรับรู้ระดับรูปทรง (form) และระดับองค์ประกอบ (ornament) ตอนปลายของระดับประเมิน ได้แก่ ประตู หน้าต่าง คาน เสา และหลังคา เช่นกัน แต่หากมีการลดทอนองค์ประกอบเพียงระเบียบ ช่องลมหรือช่องแสงเหนือประตูชั้น 1 และช่องลมหรือช่องแสงเหนือหน้าต่างชั้น 2 ซึ่งอยู่ในการรับรู้ระดับองค์ประกอบ (ornament) จะทำให้คนรับรู้ได้ดีขึ้น และคนในท้องที่รับรู้ได้อย่างชัดเจนว่าเป็นอาคารชิโน-โปรตุกีส เมื่อลดทอนองค์ประกอบเฉพาะ หลังคา กันสาด และระเบียบ เป็นองค์ประกอบที่อยู่ในการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) และการรับรู้ระดับองค์ประกอบ (ornament) ตามตารางที่ 3

ดังนั้นในการปรับปรุงรูปด้านหน้าอาคารเก่าและการใช้องค์ประกอบที่ปรากฏบนรูปด้านหน้าของอาคารใหม่ ที่ตั้งอยู่บนถนนกลาง จังหวัดภูเก็ต ควรให้ความสำคัญกับการรับรู้รูปด้านหน้าอาคาร เนื่องจากเป็นส่วนที่ทำให้รับรู้ได้ง่ายที่สุด การลดทอนองค์ประกอบบนรูปด้านหน้าอาคารควรอยู่ในการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) และระดับองค์ประกอบ (ornament) ซึ่งการรับรู้จะลดลงตามลำดับ และการใช้องค์ประกอบต้องสอดคล้องกับความถูกต้องตามยุคสมัยของอาคารชิโน-โปรตุกีส เพื่อไม่ให้ความหมายของการใช้องค์ประกอบบิดเบือนไป ทำให้อาคารที่ตั้งอยู่ในบริเวณนี้เกิดความกลมกลืนกันระหว่างอาคารเก่า และอาคารใหม่นำไปสู่การสร้างคุณค่าและคงเอกลักษณ์ของอาคารชิโน-โปรตุกีสและย่านเมืองเก่าไว้

สรุป

งานวิจัยนี้ได้แบ่งการรับรู้อาคารออกเป็น 3 ระดับ คือ การรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) การรับรู้ระดับองค์ประกอบ (ornament) และการรับรู้ระดับรูปทรง (form) พบว่าคนในท้องที่สามารถรับรู้รูปด้านหน้าอาคารในระดับพื้นผิว (texture) และระดับองค์ประกอบ (ornament) ช่วงต้นของระดับประเมินได้มากที่สุดอยู่ ซึ่งมีประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับทฤษฎีของกลุ่มเกสตัลต์ที่กล่าวไว้ข้างต้นที่ว่า คนจะไม่ค่อยรับรู้ในรายละเอียดปลีกย่อยของสภาพแวดล้อม เนื่องจากองค์ประกอบที่ใช้ในอาคารชิโน-โปรตุกีสในระดับพื้นผิว (texture) และระดับองค์ประกอบ (ornament) ช่วงต้นมีความสำคัญในเชิงสัญลักษณ์ ที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของอาคารแต่ละยุค เมื่อมีการลดทอนลงจึงไม่คุ้นเคย คนในท้องที่จึงเลือก ประเมินที่ระดับใกล้เคียงกับอาคารเดิมที่คุ้นเคยและบ่งบอกถึงความเป็นอาคารชิโน-โปรตุกีสได้

คนในท้องที่จะรับรู้รูปด้านหน้าอาคารชิโน-โปรตุกีสได้ดีที่สุด เมื่อลดทอนองค์ประกอบที่อยู่ในการรับรู้ระดับพื้นผิว (texture) เพียงแค่ ลวดลายปูนปั้นทั้งแบบนูนต่ำและแบบลอยตัว ในอาคารที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีนและศิลปะนีโอคลาสสิก และในอาคารชิโน-โปรตุกีสที่ได้รับอิทธิพลศิลปะอาร์ตเดโค รับรู้ได้ดีที่สุด เมื่อลดทอนองค์ประกอบเพียงหลังคา กันสาด ลวดลายปูนปั้น และเสาประดับ

ข้อปรับปรุง

ในการทำแบบสอบถามผู้วิจัยไม่ได้ควบคุมจำนวนประชากรด้านอายุ จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ต และระดับการศึกษาในการทำแบบสอบถาม จึงทำให้ข้อมูลค่อนข้างหลากหลาย ทั้งในแง่ช่วงอายุ ช่วงเวลาในการอาศัยในจังหวัดภูเก็ต และระดับการศึกษา ที่ส่งผลต่อการรับรู้รูปด้านหน้าอาคาร

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การทดสอบการรับรู้รูปด้านหน้าอาคารชิโน-โปรตุกีสบน ถนนกลาง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บรรณานุกรม

- กำธร กุลชล. (2550). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการนานาชาติ สถาปัตยปาฐะ สถาปัตยกรรมในดินแดนสุวรรณภูมิ. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 249-265.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2544). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดภูเก็ต. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากรจัดพิมพ์.
- คณะกรรมการวิชาการการท่องเที่ยว วุฒิสภา. (2553). รายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่อง การเสริมสร้าง กิจกรรมการท่องเที่ยวพื้นที่ศิลปวัฒนธรรมรูปแบบสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส จังหวัดภูเก็ต. ม.ป.ท.:สำนักงานกรรมาธิการ3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังภาควิชาการวางแผนภาคและผังเมือง. (2540). โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการปรับปรุงย่านเมืองเก่าในถนนกลางให้มีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม คือ ถ.กลาง. (ม.ป.ท.):สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ปัญญา เทพสิงห์ และวุฒิ วัฒนสิน. (2545). รายงานวิจัย ลวดลายตกแต่งหน้าอาคารชิโน-โปรตุกีสในจังหวัดภูเก็ต. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิมลสิทธิ์ ทรายงู. (2541). พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบและวางแผน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลสิทธิ์ ทรายงู, บุษกร เสธวรกิจ, และศิวาพร กลิ่นมัลย์. (2554). จิตวิทยาสภาพแวดล้อม มูลฐานการสร้างสรรค์และจัดการสภาพแวดล้อมน่าอยู่อาศัย. กรุงเทพฯ: จี.บี.พี เซ็นเตอร์.
- ฮันส์ เดทเลฟ คัมมัยเยอร์, และพรใจ ศิริรัตน์. (2527). โครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและพัฒนาเมืองภูเก็ต รายงานวิจัยเอกสารหมายเลข 8. แผนการวางแผนพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย.
- Malhis, S. (2003). The multiplicity of building form manifestation: Situating the domestic form within interwoven syntactic and semiotic domain. University of Petra, Jordan Proceedings. The 4th International Space Syntax Symposium London.
- Sommer, R. & Sommer, B. (2002). A Practical Guild to Behavioral Research: Tool s and Techniques. New York: Oxford University Press.
- Stamps, A. E. (1999). Architectural detail, Van der Lann septaves and pixel counts. Retrieved July 11, 2012, from Science Direct database.